

Η ΛΟΓΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

Μαρία Χατζηγιακουμή

Ο Ελύτης στη συνέντευξή του στον Ivar Ivask (1975) επισημαίνει ότι ο ίδιος και η «γενιά» του, συμπεριλαμβανομένου και του Σεφέρη, προσπάθησαν με πάθος να βρουν το «αληθινό πρόσωπο» της Ελλάδας.¹ Το ζήτημα της «ελληνικότητας» στη σκέψη της «γενιάς του '30» τίθεται με έμφαση. Από τη μια πλευρά επιδιώκεται η αφομοίωση των επιρροών από τη δυτική Ευρώπη και από την άλλη αναζητώνται τα χαρακτηριστικά της «ελληνικότητας» στην αρχαία Ελλάδα, το Βυζάντιο και το νεότερο πολιτισμό, με στόχο την αποτύπωση της «ενότητας» και της «συνέχειας» του ελληνικού πολιτισμού. Ο Σεφέρης, συζητώντας με τον Κ. Τσάτσο για την ποίηση ως προς το θέμα της «ελληνικότητας» των λογοτεχνικών έργων, προσπερνά τις «άπειρες και πολύ βλαβερές ακρισίες που ειπώθηκαν» γι' αυτήν, όπως συνέβη με τους «λογιότατους» που «χαλάσανε και στερέψανε τις καλύτερες πηγές του ελληνισμού». Παρακάμπτει επίσης τον «ευρωπαϊκό ελληνισμό», δηλαδή τη μιμητική στάση για να σταθεί στον «ελληνικό ελληνισμό», δηλαδή στην αξίωση να αποκτήσει μια αυτοδύναμη «φυσιογνωμία πνευματική» η σημερινή Ελλάδα.²

Κατά τον Σεφέρη «ελληνικό» θεωρείται ένα έργο Έλληνα δημιουργού καλλιτεχνικά καταξιωμένο, χωρίς να το χαρακτηρίζει η «συνειδητή φροντίδα για ελληνικότητα», ένα έργο που έχει αφομοιώσει δημιουργικά τις επιδράσεις από την ευρωπαϊκή λογοτεχνία. Είναι επομένως «δυναμική» η έννοια της «ελληνικότητας» στον Σεφέρη.³

Στο πλαίσιο αυτού του προβληματισμού περί «ελληνικότητας» κινείται και ο Ελύτης ως ποιητής και ως στοχαστής. Ήδη, με τα πρώτα του δημοσιεύματα στα Νέα Γράμματα, υπερασπίζεται ο ίδιος τη «λεγόμενη γενιά του 1930», που εμφανίστηκε «γεμάτη τόλμη, αξιοπρέπεια, ενημέρωση και πολιτισμό» καθιστώντας τη «νεαρή» Ελλάδα «ισοδύναμη» στο διεθνή πνευματικό στίβο, αφού έφερε πια «με ζωντανά χέρια δικό της υλικό» στην οικοδόμηση του «σύγχρονου» πολιτισμού. Αναγνωρίζοντας την «αλήθεια ενός μεγάλου μέρους των κηρυγμάτων» του υπερρεαλισμού επιμένει στη «βαθιά επίγνωση» των ελληνικών προβλημάτων και συγχρόνως στη «νίκη της φοβίας του Ευρωπαϊσμού». Όταν μάλιστα «μια παράταξη ανθρώπων» με διεθνή πνευματικό εξοπλισμό θα προσαρμόσει το «καθαρά ελληνικό υλικό» στα εκφραστικά μέσα της σύγχρονης εποχής, θα καταστεί εφικτό να «λάμψουν